

Antoni Jopek

Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

---

Biuletyn Polonistyczny 27/3-4 (93-94), 10-19

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Komisja rozpoczęła pracę nad trzecim cyklem spotkań, których tematem będą sylwetki historyków literatury polskiej. Sprawa tej poświęcono dotychczas jedną konferencję (11 I 1984 r.). Referaty wygłosili: prof. J. Starnawski "Józef Kallenbach jako profesor uniwersytetu fryburskiego"; doc. dr Z.J. Nowak "Ignacy Chrzanowski jako badacz literatury polskiej".

Na ostatniej konferencji wyłoniła się inicjatywa powołania do życia czasopisma poświęconego dziejom polonistyki. Przewodniczący poinformował, że od lat czynił o to starania, dotąd bezskuteczne.

Prof. dr Jerzy Starnawski

Z ŻYCIA NAUKOWEGO INSTYTUTÓW FILOLOGII POLSKIEJ UNIwersytetów I WSP

Wyższa Szkoła Pedagogiczna
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Instytut Filologii Polskiej
(1982-1983)

I. Sprawy organizacyjne i personalne

W roku akad. 1982/83 Instytutem Filologii Polskiej kierował prof. dr J.Z. Białek wraz ze swymi zastępcami: dr A. Duchową i drem E. Klisiewiczem. Opiekę nad zakładami sprawowali: prof. dr J.Z. Białek (Zakład Literatury Polskiej), prof.

dr M. Zarębina (Zakład Języka Polskiego), doc. dr hab. Z. Uryga (Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego).

Prace doktorskie z zakresu literatury polskiej oraz metodyki literatury i języka polskiego obronili: A. Gurbiel, Z. Kłak, A. Krawczyk, E. Ogłaza, a po zakończeniu przewodów doktorskich etat adiunkta otrzymali: dr A. Aleksandrowicz i dr A. Gurbiel. Staże asystenckie odbywali mgr mgr: M. Karwala, S. Koziara, Z. Grzesiak,

W roku sprawozdawczym lektorat języka polskiego prowadzili: doc.dr hab. J. Okoń (Uniwersytet w Mediolanie), dr M. Jędrychowska (Uniwersytet w Cañn), dr E. Stachurski (Uniwersytet w Gandawie).

Z końcem roku akad. 70 słuchaczy studiów stacjonarnych i zaocznych uzyskało stopień magistra filologii polskiej. Na Podyplomowe Studium Polonistyczne, kierowane przez dra T. Budrewicza, uczęszcza 28 słuchaczy.

II. Sesje i zebrania naukowe

a) Zakład Literatury Polskiej

Na zebraniach naukowych Zakładu wygłoszono 5 referatów:

- Prof. dr S. Burkot ("Tajemnice Ludwika Spitznagla") wysunął hipotezę, z której wynikałoby, że młody przyjaciel Juliusza Słowackiego nie zakończył swego życia w 1827 r., ale żył znacznie dłużej;

- mgr R. Mazurkiewicz przedstawił referat "»Bogurodzica« między pieśnią a ikonę";

- dr B. Sikorowska-Geber odczytała fragment swojej rozprawy doktorskiej "Bohater i postać w dramatach Jerzego Żuławskiego";

- "Rola komizmu w kreowaniu światopoglądu poezji Jana

Twardowskiego" zajęł się mgr M. Karwala;

- O literackim autoportrecie Brunona Schulza mówił mgr B. Gryszkiewicz.

17 grudnia 1982 r. pracownicy IFP gościli u siebie prof. dra Jana Nowakowskiego z okazji 50-lecia jego pracy nauczycielskiej i w związku ze zbliżającą się 75 rocznicą urodzin.

Podczas uroczystości zabierali głos przedstawiciele poszczególnych zakładów a współpracownicy wręczyli Profesorowi m.in. broszurkę "50 lat pracy nauczycielskiej prof. dra Jana Nowakowskiego" przygotowaną przez doc. dra A. Jopka.

Jan Nowakowski urodził się 1 maja 1908 r. w Sosnowcu, tamże w r. 1926 uzyskał świadectwo dojrzałości. Na Uniwersytecie Jagiellońskim studiował filologię polską i romanistykę, uzupełnianą w Grenoble. W 1931 r. rozpoczął na kresach wschodnich (Wołkowyś, Brześć) nie przerwane mimo lat wojny i okupacji, pracę w zawodzie nauczycielskim. Od 1940 r. przebywał w Warszawie. Tu pracował w zawodowej szkole Wawelberga i zarazem nielegalnie uczył młodzież języka polskiego. Brał również udział jako organizator i wykładowca w tajnym nauczaniu. Po upadku powstania warszawskiego, w czasie którego należał do obrony cywilnej, osiedlił się w Krakowie. Przez kilka lat wykładał w liceach, a od 1950 r. związał się na stałe z krakowską Wyższą Szkołą Pedagogiczną, gdzie pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji. W uczelni tej uzyskał kolejne stopnie i tytuły wykładowcy, docenta, profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego. Aktywnie uczestniczył i uczestniczy w krakowskim i ogólnopolskim życiu naukowym. Mimo formalnego przejścia w stan spoczynku nadal prowadzi w nauczycielskiej uczelni wykłady i seminaria.

Działalność naukową rozpoczął Jan Nowakowski na kresowej prowincji. Interesowała go m.in. dydaktyka szkoły średniej, a po 1945 r. także problematyka nauczania w szkole wyższej. Po wojnie napisał szereg szkiców z literatury francuskiej (F. Rabalais, H. Balzac, R. Rolland). Ogłosił rozprawę doktorską "Spór o Zolę w Polsce" (1951), także obszernie studium o "Germinalu" tegoż autora. Z kolei zajął się życiem i twórczością Teofila Lenartowicza. Romantycznemu poecie poświęcił wiele rozpraw i artykułów. Największym jego osiągnięciem w dziedzinie badań nad twórczością autora "Kaliny" jest książka "A ślad po mnie - pieśń złota. Teofil Lenartowicz" (1973). Z czasem na warsztacie krakowskiego uczonego znalazła się twórczość Stanisława Wyspiańskiego. Dla Biblioteki Narodowej przygotował obszerny, gruntowny wstęp i komentarze do dramatów "listopadowych" wybitnego twórcy ("Warszawianka", "Leleweł", "Noc listopadowa") oraz "piastowskich" ("Bolesław Śmiały", "Skałka"). Na szczególne uznanie zasługuje też jego wstęp do "Wesela". Wydał książkę "Wyspiański. Studia o dramatach" (1972). W najbliższym czasie w ramach Biblioteki Narodowej ukażą się "Achilleis", "Powrót Odysa" - wielkiego młodopolskiego artysty - poprzedzone wstępami Profesora.

Jan Nowakowski opublikował ponad 100 rozpraw, artykułów, recenzji, notatek i książek. Należy również wspomnieć o jego osiągnięciach wydawniczych i redakcyjnych. Jako pedagog wykształcił, jak dotąd, około 400 magistrów, wypromował 21 doktorów, opiekował się kilkoma habilitantami.

b) Zakład Języka Polskiego

Na posiedzeniach naukowych Zakładu wygłoszono 5 referatów:

- dr M. Rachwałowa zastanawiała się nad nazwą miejscową

Trzemeśna;

- prof. dr S. Karolak (Zakład Filologii Romańskiej) zwrócił uwagę na zależności między strukturą derywującą a desygnatem przymiotnikowym;

- doc. dr M. Schabowska przeprowadziła analizę językową wiersza A. Ziemiańskiego pt. "Staruszka w parku";

- mgr W. Kądzielska (WSP Olsztyn) podjęła temat "Możliwość zastosowania reguł transformacyjnych w nauczaniu składni w szkole";

- dra E. Klisiewiczza zainteresowała "Mowa wewnętrzna" (w oparciu o książkę E. Grodzieńskiego).

Ukazał się kolejny zeszyt "Rocznika Naukowo-Dydaktycznego WSP w Krakowie. Prace Językoznawcze", poświęcony pamięci profesora Stanisława Jodłowskiego i docenta dra hab. Jana Zalewskiego.

10 czerwca 1983 r. odbyła się w Nowym Sączu sesja naukowa zorganizowana przez Zakład Języka Polskiego z okazji 80 rocznicy urodzin prof. dra Eugeniusza Pawłowskiego, zamieszkałego od najwcześniejszych lat swego życia w tym mieście.

Działalność naukową Profesora przedstawił doc. dr hab. J. Reichan, a doc. dr J. Chotkowska, A. Spólnik i dr L. Wajda przygotowały wspólny referat, w którym scharakteryzowały podstawowe kierunki naukowych zainteresowań Jubilata.

W drugiej części sesji 1) doc. dr M. S c h a b o w s k a analizowała słownictwo poetyckie Adama Ziemiańskiego; 2) mgr S. K o z i a r a zastanawiał się nad składnią potoczną w komediach Jana Aleksandra Fredry; 3) prof. dr M. Z a r ę b i n a snuła refleksje na temat słownictwa studenckiego; 4) dr J. O ż d ż y ń s k i wygłosił referat pt. "Wypowiedź z podkładem wizualnym"; 5) doc. dr J. K o b y l i ń s k a omówiła nosówki w gwarze Orkanowskiej; 6) mgr M. G r y n k i e w i c z

rozważał problemy dialektu i gwary w aspekcie socjologicznym; 7) dr L. W a j d a scharakteryzowała polskie nazwy "odrzwia"; 8) dr E. K l i s i e w i c z podzielił się swymi uwagami o odmiejscowych nazwach na -ski; 9) doc. dr hab. L. B e d n a r c z u k przedstawił referat "Dawne nazwy Tylicza".

Prof. dr Eugeniusz Pawłowski urodził się w Krakowie 13 grudnia 1902 r., ale niemal całe swoje dotychczasowe życie spędza w Nowym Sączu. Tu ukończył w 1920 r. gimnazjum, po czym zapisał się na filologię polską w Uniwersytecie Jagiellońskim, którą ukończył w cztery lata później. Od 1924 r. uczył w nowosądeckich szkołach średnich. Przez ponad pół wieku związany jest z harcerstwem, wykazuje zainteresowania miejscowym folklorem. Podczas wojny pracował w Powiatowym Zarządzie Wodnym i brał udział w tajnym nauczaniu. W 1950 r. uzyskał w Uniwersytecie Jagiellońskim stopień doktora nauk filozoficznych na podstawie rozprawy "Gwara podegrodzka wraz z próbą wyznaczenia południowo-zachodniej granicy gwar sądeckich", przygotowanej pod kierunkiem prof. K. Nitscha. W 1964 r. przedłożył w tejże uczelni pracę habilitacyjną "Nazwy miejscowe Sądeczyny". Od wielu lat współpracuje z redakcjami Atlasu Gwar Polskich i Słownika Gwar Polskich. Od 1961 r. prof. Pawłowski pracuje w krakowskiej WSP, początkowo jako adiunkt, potem docent, a w końcu jako profesor nadzwyczajny. W 1972 r. przeszedł na emeryturę, nie zrywając kontaktów naukowych i dydaktycznych z krakowską uczelnią nauczycielską.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje prace z dialektologii, słownictwa, onomastyki, stylistyki. Dużo wysiłku naukowego poświęcił gwarom regionu nowosądeckiego. Opracował nazwy miejscowości Sądeczyny. Interesuje Go etymologia i historia rozmaitych miejscowości. Zainicjował badania nad Słownikiem Roślin

Polskich. Prof. Pawłowski uprawiał również oryginalną twórczość literacką. Publikował nowele, gadki, humoreski góralskie. Napisał też trzypięciotomową powieść "Chochołowscy".

c) Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego

Na zebraniach naukowych Zakładu dr Z. K ł a k ó w n a wygłosiła dwa referaty: 1) "W poszukiwaniu koncepcji kształcenia sprawności językowej" i 2) "Zabawa w tworzeniu fikcji - prezentacja jednej z technik pracy w obrębie metody praktyki pisarskiej"; na kolejnych posiedzeniach: 3) B. D y d u c h o w a odczytała rozdział "Przewodnika do nauczania języka polskiego w klasie V", dotyczący opracowania prozy; 4) doc. dr hab. Z. U r y g a przedstawił własną koncepcję podręcznika do nauczania literatury; 5) doc. dr hab. J. P o l a k o w s k i snuł rozważania na temat pracy naukowej z zakresu dydaktyki literatury; 6) dr A. B a l u c h mówiła o wartościach wychowawczych poezji.

Na niektóre zebrania naukowe Zakładu zapraszano również nauczycieli-polonistów ze szkół średnich.

W Zakładzie trwają prace nad przygotowaniem kolejnego (trzeciego) tomu "Bibliografii metodyki nauczania języka polskiego", obejmującej lata 1970-1979. W skład zespołu redakcyjnego wchodzi: doc. dr hab. J. Jarowiecki, doc. dr hab. Z. Uryga i mgr Z. Grzesiak.

W zakładzie opracowuje się przy współudziale innych zakładów koncepcje planu 2-letniego studium fakultatywnego, uprawniającego do nauczania języka polskiego przez rusycystów i romanistów w szkole podstawowej.

III. Prace badawcze i współpraca z innymi ośrodkami

Pracownicy Zakładu Literatury i Języka Polskiego w dalszym

ciągu utrzymywali kontakty z Kabinetem Literárnej Komunikacie a Experimentalnej Metodiki przy Pedagogickiej Fakulcie w Nitrze. Wraz ze swymi słowackimi kolegami przygotowali i złożyli do druku książkę zbiorową o kształceniu literackim i o szkolnej komunikacji literatury. Zaawansowane są prace nad tomem zbiorowym "Literatura w szkole", przygotowywanym pod red. doc. dr hab. Z. Urygi przez pracowników Zakładu Literatury i Języka Polskiego w krakowskiej WSP oraz przez metodyków z Nitry i z Pädagogische Hochschule w Güstraw (NRD).

Pracownicy tegoż Zakładu wraz z przedstawicielami dwu pozostałych zakładów przygotowali merytoryczną koncepcję współpracy Instytutu Filologii Polskiej z Wyższą Szkołą Pedagogiczną z Sztokholmie. W organizacyjnych pracach, związanych z przyjazdem grupy studentów i pracowników naukowych z tejże szkoły, brało udział wielu pracowników Instytutu.

Doc. dr hab. L. Bednarczuk uczestniczył w VIII Międzynarodowym Kongresie Celtologicznym (10-15 lipca 1983) w Oxfordzie. Wygłosił tam referat "O wspólnocie italocełtyckiej".

W seminarium języka i kultury macedońskiej, zorganizowanym w sierpniu 1983 r. przez Uniwersytet im. Cyryla i Metodego w Skopje brała udział prof. dr M. Zarębina.

Pracownicy Zakładu Literatury i Języka Polskiego uczestniczyli w ogólnopolskiej konferencji metodyków nauczania literatury i języka polskiego, jaka odbyła się w Uniwersytecie łódzkim (30-31 maja 1983 r.), byli to: dr A. Dyduchowa, dr B. Dyduch, mgr A. Rosa, doc. dr hab. Z. Uryga. W konferencji dydaktyków literatury, zorganizowanej przez WSP w Częstochowie (maj 1983) wziął udział doc. dr hab. J. Polakowski. W sesji popularnonaukowej przygotowanej przez Zarząd Główny Towarzystwa im. M. Konopnickiej i Zarząd Główny Ligi Kobiet Polskich w Warsza-

wie (16-17 października 1982 r.) udział wzięli prof. dr J.Z. Białek i dr T. Budrewicz. W sesjach Norwidowskich zorganizowanych przez Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego (kwiecień 1983), a także przez IFP WSP w Rzeszowie (maj 1983) uczestniczył mgr M. Buś. W ogólnopolskiej sesji pt. "W kręgu twórczości Emila Zegadłowicza" (Rzeszów, maj 1983) uczestniczył jako referent dr T. Budrewicz. Na posiedzeniu Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Krakowie przewodniczący tej Komisji - prof. dr S. Burkot - przedstawił swój wstęp do edycji powieści ludowych J.I. Kraszewskiego (przygotowywanej przez LSW).

Pod kierunkiem prof. dra S. Burkota, dr M. Białota i dr M. Jazowska-Gumulska kontynuują prace w Sekcji Badania Życia Literackiego Polski Południowej w latach 1918-1939, działającej przy Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Krakowie.

W tomie zbiorowym "Dzieje Tarnowa i regionu" dr M. Białota zamieścił obszerną rozprawę pt. "Prasa tarnowska w latach 1918-1939".

Pracownicy, przede wszystkim Zakładu Literatury i Języka Polskiego, wygłaszali referaty na konferencjach przedmiotowych dla nauczycieli języka polskiego, zorganizowanych przez krakowski Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie i Nowej Hucie.

Pomyślnie rozwijała się współpraca z Oddziałem Doskonalenia Nauczycieli w Tarnowie w zakresie organizacji kursów przygotowawczych dla kandydatów na polonistyczne studia zaoczne. Zajęcia prowadzili m.in.: dr A. Dyduchowa, dr H. Krzyżak, a także prof. dr J.Z. Białek. Mgr A. Rosa uczestniczyła, podobnie jak w ubiegłych latach, w pracach komisji i jury XVII Olimpiady Literatury i Języka Polskiego dla młodzieży krakowskich szkół średnich.

W ostatnich miesiącach okresu sprawozdawczego studenci filologii polskiej podjęli działalność naukową. Przeprowadzili dyskusję nad twórczością Edwarda Stachury i organizują sesję poświęconą C.K. Norwidowi.

IV. Nagrody i odznaczenia

Nagrode III stopnia Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki otrzymała dr L. Wajda. Rada Państwa przyznała tytuł Zasłużonego Nauczyciela Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prof. drowi J.Z. Białkowi i prof. drowi S. Burkotowi.

Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski zostali odznaczeni: doc. dr J. Kobylińska, doc. dr hab. J. Polakowski, dr F. Reichman, doc. dr M. Schabowska, Złoty Krzyż Zasługi otrzymała dr L. Wajda.

Doc. dr Antoni Jopek